

Likumprojekta “Militārās disciplināratbildības likums” projekta sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija)

Tiesību akta projekta anotācijas kopsavilkums	
Mērķis, risinājums un projekta spēkā stāšanās laiks (500 zīmes bez atstarpēm)	Likumprojekta “Militārās disciplināratbildības likums” mērķis ir vienkopus likuma līmenī regulēt karavīru un zemessargu militārās disciplīnas jautājumus, nosakot disciplināratbildības pamatu, karavīriem un zemessargiem piemērojamos disciplinārsodus, kā arī kārtību, kādā karavīri un zemessargi saucami pie disciplināratbildības. Likumprojekts stāsies spēkā atbilstoši Oficiālo publikāciju un tiesiskās informācijas likuma 4.pantam.

I. Tiesību akta projekta izstrādes nepieciešamība		
1.	Pamatojums	Likumprojekts ir izstrādāts pēc Aizsardzības ministrijas (turpmāk – AM) un Nacionālo bruņoto spēku (turpmāk - NBS) iniciatīvas.
2.	Pašreizējā situācija un problēmas, kuru risināšanai tiesību akta projekts izstrādāts, tiesiskā regulējuma mērķis un būtība	<p>Karavīra un zemessarga īpašais statuss un dienesta izpildes specifika paredz īpašus nosacījumus un kārtību, kādā karavīriem un zemessargiem tiek regulēts atbildības jautājums. Šobrīd vispārīgos nosacījumus karavīru atbildībai paredz Militārā dienesta likuma (turpmāk – MDL) normas, savukārt zemessargu atbildības jautājums tiek regulēts Latvijas Republikas Zemessardzes likumā (turpmāk – ZS likums). Vispārīgais princips karavīru un zemessargu atbildības jautājumā ir vienāds. Proti, gan karavīrus, gan zemessargus par prettiesisku rīcību sauc pie disciplinārās, administratīvās vai kriminālatbildības, normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā piedzenot arī atlīdzību par nodarīto materiālo zaudējumu.</p> <p>Regulējums par disciplināratbildību karavīriem un zemessargiem tiešā veidā ir piesaistīts militārās disciplīnas jautājumam, ņemot vērā to, ka gan karavīra, gan zemessarga pienākums, pildot dienestu, ir bez ierunām pakļauties militārajai disciplīnai un vienmēr pildīt savu komandieru (priekšnieku) likumīgās pavēles un rīkojumus. MDL 6. pants definē militārās disciplīnas jēdzienu un paredz, ka katrs karavīrs par militārās disciplīnas ievērošanu atbild personiski. Vienlaikus MDL 6. panta otrās daļas norma nosaka, ka karavīra izdarītos pārkāpumus izskata likumā, Karavīru un zemessargu militārās disciplīnas reglamentā un citos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā. Atsauci uz Karavīru un zemessargu militārās disciplīnas</p>

reglamentu, kuru atbilstoši MDL 9. panta otrās daļas 3. punktam apstiprina Ministru kabinets, paredz arī MDL 75. panta trešā daļa. Tā nosaka Karavīru un zemessargu militārās disciplīnas reglamenta tvērumu, proti, ka šis reglaments regulē militārās disciplīnas pārkāpumu izmeklēšanas, izskatīšanas, disciplinārsodu uzlikšanas un izpildes kārtību. Karavīram piemērojamo disciplinārsodu uzskaitījums savukārt tiek regulēts likuma līmenī. To paredz MDL 75. panta pirmā daļa. Līdzīgi šis jautājums tiek regulēts arī attiecībā uz zemessargiem. ZS likuma 41. panta pirmā daļa paredz zemessargiem piemērojamos disciplinārsodus, savukārt 41. panta trešā daļa militārās disciplīnas jautājumu un tās nodrošināšanas kārtību deleģē regulēt Ministru kabineta līmeņa dokumentā.

Ņemot vērā iepriekš minēto, secināms, ka šobrīd disciplinārbildības jautājums karavīriem un zemessargiem tiek regulēts vairākos dažāda līmeņa normatīvajos aktos. Lai novērstu tiesiskā regulējuma sadrumstalotību un vienkāršotu tā piemērošanu, Aizsardzības ministrija ir sagatavojusi jaunu Militārās disciplinārbildības likumu, ar kuru turpmāk disciplinārbildības jautājumu karavīriem un zemessargiem paredzēts regulēt vienotā likumā. Jaunais likums pēc būtības ietver līdz šim noteikto tiesisko regulējumu disciplinārbildības jomā karavīriem un zemessargiem. Militārās disciplinārbildības likuma normas lielā mērā balstītas uz Ministru kabineta 2010. gada 5. oktobra noteikumos Nr. 947 "Karavīru un zemessargu militārās disciplīnas reglaments" (turpmāk - MK noteikumi Nr. 947) paredzētā regulējuma bāzes, vienlaikus jaunajā likumā inkorporējot arī MDL un ZS likuma normas par karavīriem un zemessargiem piemērojamajiem disciplinārsodiem. Ar jaunā likuma pieņemšanu attiecīgi plānots izdarīt grozījumus MDL un ZS likumā. MK noteikumi Nr. 947 savukārt zaudēs spēku.

Attiecīgi ar jaunā Militārās disciplinārbildības likuma pieņemšanu, netiks ieviestas būtiskas izmaiņas tiesiskajā regulējumā, kāds pastāvējis līdz šim attiecībā uz disciplinārbildības jautājumu karavīriem un zemessargiem. Kā svarīgākās izmaiņas, kas tiek ieviestas ar likumprojekta izstrādi, jāmin šādi jautājumi.

1) Līdz šim spēkā esošais regulējums atbilstoši MK noteikumiem Nr. 947 attiecināms gan uz miera laiku, gan kara situāciju. Tomēr, ievērojot to, ka mūsdienu drošības vides apstākļos, īpaši hibrīdapdraudējumu

situācijās, karavīru un zemessargu iesaiste valsts aizsardzības uzdevumu īstenošanā (pirms iestāties kara laiks) arī būtu kritiski svarīga, ar likumprojektu kara laika režīms tiek papildināts ar vēl vienu tiesisko režīmu, kas prasa karavīru un zemessargu paaugstinātu atbildību – izņēmuma stāvokli. Šāds regulējums nodrošinās atbilstību Nacionālās drošības likumā ietvertajam regulējumam un principiem, kā arī Karatiesu likumā ieviestajai pieejai, kas paredz krimināli sodīt karavīrus par karalaikā un izņēmuma stāvoklī izdarītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem.

2) Ar likumprojektu precizēts arī to personu loks, uz kurām attiecināmi militārās disciplīnas jautājumi un disciplinārsodīšanas iespēja par nepakļaušanos militārās disciplīnas prasībām. Salīdzinot ar MK noteikumos Nr. 947 paredzēto regulējumu, Militārās disciplināratbildības likumu nav paredzēts piemērot attiecībā uz atvaļinātajiem karavīriem un bijušajiem zemessargiem, kuriem piešķirtas tiesības valkāt formas tērpu. AM un NBS, kā arī ZS eksperti, kas piedalījās likumprojekta izstrādē, secināja, ka no dienesta atvaļināto karavīru un bijušo zemessargu pakļaušana disciplināratbildībai neattaisno likumā noteikto disciplinārsodīšanas mērķi, pie nosacījuma, ka atvaļinātie karavīri un izbijušie zemessargi nav pakļauti dienesta prasībām. Tika secināts, ka jautājums par prettiesisku karavīra formas tērpu valkāšanu jau šobrīd tiek risināts MDL 47.pantā, kas citastarp karavīram paredz iespēju atņemt karavīra formas tērpa valkāšanas tiesības. Līdzīgs regulējums attiecībā uz zemessargiem paredzēts ZS likuma 38.pantā.

Jauno Militārās disciplināratbildības likumu nav paredzēts attiecināt arī uz to valsts un pašvaldību iestāžu dienestu personālsastāvu, kas kara laikā mobilizācijas dēļ var tikt tieši pakļauts NBS. Bez Valsts robežsardzes un Latvijas Bankas Aizsardzības pārvaldes, NBS pakļautībā varētu nonākt CERT, Hidrometeoroloģijas dienests un citas institūcijas atbilstoši Ministru kabineta lēmumam par izņēmuma stāvokļa izsludināšanu. Ņemot vērā plašo personu loku, kas izņēmuma stāvokļa gadījumā var tikt pakļauts NBS, ir apšaubāma NBS kapacitāte un lietderība krīzes situācijā, kad primāri jāveic ar valsts aizsardzību saistīti uzdevumi, risināt disciplinārsodīšanas jautājumu attiecībā uz personām, kas nepakļaujas militārās disciplīnas prasībām. Vienlaikus ir apšaubāms, vai NBS komandierim būtu piekritīga disciplinārsodu uzlikšana personām, kas atrodas dienesta vai darba tiesiskajās attiecībās ar citām institūcijām un savu

tiesisko statusu izņēmuma stāvokļa vai kara laika gadījumā nav mainījušas.

Jāatzīmē, ka Militārās disciplinārbildības likuma normas ir paredzēts attiecināt uz rezerves karavīriem un rezervistiem. Atbilstoši spēkā esošajam regulējumam, iesaucot rezerves karavīrus mācībās un mobilizējot rezervistus, tie pilda aktīvo dienestu un iegūst karavīru statusu. Līdz ar ko attiecībā uz rezerves karavīriem un rezervistiem būs attiecināms disciplinārbildības likums gadījumos, kad tie pildīs likumā noteiktos uzdevumus.

3) Ar likumprojektu tiek regulēts arī karavīru un zemessargu administratīvās atbildības jautājums. Ar Administratīvās atbildības likuma (Saeimā pieņemts 2018. gada 25. oktobrī) spēkā stāšanos, spēku zaudēs Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss (turpmāk – kodekss) un tostarp kodeksa 15. pantā nostiprinātais princips, ka par administratīvo pārkāpumu, ko karavīrs izdarījis ārpus aktīvā dienesta pienākumu pildīšanas, karavīru sauc pie administratīvās atbildības uz vispārīgiem pamatiem, bet par administratīvo pārkāpumu, ko karavīrs izdarījis, pildot aktīvā dienesta pienākumus, viņu sauc pie disciplinārās atbildības. Administratīvās atbildības likumā (9. pants) šis jautājums regulēts salīdzinoši vispārīgi, nostiprinot pienākumu atbildīgajām institūcijām nosacījumus par personu saukšanu pie disciplinārās atbildības par administratīvajiem pārkāpumiem regulēt speciālajos disciplinārbildības likumos. Ievērojot minēto, likumprojekta 3. panta trešajā daļā ir nostiprināts līdz šim kodeksa 15. pantā noteiktais princips, kas paredz karavīra sodīšanas kārtību par administratīviem pārkāpumiem. Likumprojekts paredz šādu pat nosacījumu attiecināt arī uz zemessargiem. Vienlaikus ar likumprojektu noteikta kārtība, kādā atbildīgās amatpersonas konstatē administratīvā pārkāpuma saistību ar karavīra vai zemessarga dienesta pienākumu pildīšanas apstākļiem.

4) Ar likumprojektu cita starpā tiek noteikti karavīram un zemessargam piemērojamie disciplinārsodi, no tiesiskā regulējuma svītrojot tādu disciplinārsoda veidu kā arests. Līdz šim tas kā iespējamais disciplinārsoda veids ar termiņu līdz 10 diennaktīm tika paredzēts gan attiecībā uz karavīriem, gan zemessargiem. Atteikšanās no aresta kā disciplinārsoda veida ir pamatota ar vairākiem apsvērumiem. Pirmkārt, arests ir ar brīvības atņemšanu saistīts sods, ko var piemērot tikai tiesa. Turklāt disciplinārlietas ietvaros arests kā brīvības

	<p>ierobežojošs līdzeklis savā ziņā pārklājas ar Krimināllikumā paredzēto soda veidu, kas no sodu sistēmas viedokļa nebūtu atbilstošs risinājums. Disciplinārie pārkāpumi un noziedzīgie nodarījumi pēc sabiedriskās bīstamības un arī tiesiskajām sekām ir atšķirīgi nodarījumi, tāpēc nebūtu pieļaujams tos sankciju ziņā vērtēt līdzvērtīgi. Jāatzīmē, ka minēto apsvērumu dēļ arī jaunajā Administratīvās atbildības likumā arests kā administratīvais soda veids vairs netiek paredzēts. Otrkārt, administratīvo arestu kā soda veidu ir grūti administrēt. Tas prasa ievērojamus finanšu līdzekļus gan atbilstošu telpu uzturēšanai, gan personu, kurām piemērots šāds sods, ēdināšanai un medicīniskās aprūpes nodrošināšanai.</p> <p>Ņemot vērā minētos apsvērumus aresta svītrosānai no karavīram un zemessargam piemērojamo disciplinārsodu uzskaitījuma, likumprojektā precizēts arī tāds līdz šim karavīram paredzēts soda veids kā aizliegums vai ierobežojums atstāt dienesta vietu līdz 15 diennaktīm. Likumprojektā aizliegums dienesta vietas atstāšanai līdz 15 diennaktīm vairs netiek paredzēts. Kā soda veids tiek noteikts ierobežojums atstāt dienesta vietu līdz 15 diennaktīm.</p> <p>5) Līdz šim disciplinārās varas tiesību jautājums, kā arī tiesības noteikta līmeņa komandieriem (priekšniekiem) uzlikt noteiktus disciplinārsodus tika regulētas MK noteikumos Nr. 947. Ņemot vērā to, ka NBS vienību štatos noteiktie amatu, kas tiek pielīdzināti disciplinārās varas tiesībām, nosaukumi iekšēju reorganizāciju procesu ietvaros var mainīties, un lai izvairītos no nepieciešamības šādu iestādes iekšēju organizatorisku jautājumu dēļ grozīt likumu, likumprojekts regulējumu attiecībā uz disciplinārās varas tiesību noteikšanu, tostarp tiesībām uzlikt disciplinārsodus, deleģē noteikt aizsardzības ministram. Likumprojektā savukārt ir ietverts regulējums par disciplinārās varas tiesību galvenajiem principiem, kā arī noteiktas aizsardzības ministra disciplinārās varas tiesības.</p> <p>6) Ar likumprojektu tiek ieviests aizrādījuma institūts, lai gadījumos, kad karavīrs vai zemessargs izdarījis mazsvarīgu pārkāpumu komandierim (priekšniekam) būtu iespēja vērsties pie pārkāpēja, izsakot aizrādījumu bez disciplinārsoda uzlikšanas.</p> <p>7) Likumprojekts citastarp paredz atsevišķu kārtību disciplinārsodu apstrīdēšanai kara un izņēmuma stāvokļa situācijā, tādējādi nodrošinot karavīram un</p>
--	--

		<p>zemessargam iespēju realizēt Administratīvā procesa likumā garantētās tiesības administratīvā akta apstrīdēšanai apstākļos, kad vispārējā kārtībā šo tiesību realizēšana varētu būt ierobežota. Tiek paredzēts, ka karavīram un zemessargam kara un izņēmuma stāvokļa laikā tiesības apstrīdēt tam uzlikto disciplinārsodu var tikt realizētas mēneša laikā, kopš valstī beidzies normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā izsludinātais izņēmuma stāvoklis.</p> <p>8) Speciāls regulējums kara un izņēmuma stāvokļa situācijas apstākļiem tiek paredzēts arī attiecībā uz disciplinārsodu izpildi. Šobrīd spēkā esošais regulējums paredz disciplinārsodu izpildi veikt triju mēnešu laikā pēc tā uzlikšanas. Ņemot vērā to, ka kara un izņēmuma stāvokļa laikā militārās disciplīnas nodrošināšana ir īpaši svarīga valsts aizsardzības uzdevumu izpildes kontekstā, likumprojektā tiek paredzēta norma disciplinārsodu izpildi kara un izņēmuma stāvokļa laikā veikt nekavējoties pēc soda uzlikšanas.</p>
3.	Projekta izstrādē iesaistītās institūcijas un publiskas personas kapitālsabiedrības	Aizsardzības ministrija un Nacionālie bruņotie spēki, tostarp Latvijas Republikas Zemessardze.
4.	Cita informācija	Nav.

II. Tiesību akta projekta ietekme uz sabiedrību, tautsaimniecības attīstību un administratīvo slogu

1.	Sabiedrības mērķgrupas, kuras tiesiskais regulējums ietekmē, vai varētu ietekmēt	Aktīvā dienesta karavīri un zemessargi.
2.	Tiesiskā regulējuma ietekme uz tautsaimniecību un administratīvo slogu	Ar likumprojektu tiek samazināts aizsardzības resora administratīvais slogs sakarā ar disciplinārsoda – arests izslēgšanu no karavīram un zemessargam piemērojamo disciplinārsodu uzskaitījuma.
3.	Administratīvo izmaksu monetārs novērtējums	Administratīvo izmaksu apjoms paliek nemainīgs.
4.	Atbilstības izmaksu monetārs novērtējums	Regulējums tiek pārcelts no Ministru kabineta 2010. gada 5. oktobra noteikumiem Nr. 947 “Karavīru un zemessargu militārās disciplīnas reglaments” un atsevišķām šobrīd spēkā esošām MDL un ZS likuma normām, līdz ar to papildus atbilstības izmaksas neradīsies.
5.	Cita informācija	Nav.

III. Tiesību akta projekta ietekme uz valsts budžetu un pašvaldību budžetiem

Projekts šo jomu neskar.

IV. Tiesību akta projekta ietekme uz spēkā esošo tiesību normu sistēmu

1.	Saistītie tiesību aktu projekti	Grozījumi Militārā dienesta likumā un Latvijas Republikas Zemessardzes likumā. Šiem likumprojektiem jāstājas spēkā vienlaikus ar Militārās disciplinārbildības likumu.
2.	Atbildīgā institūcija	Aizsardzības ministrija.
3.	Cita informācija	Ar šī likuma un attiecīgo grozījumu Militārā dienesta likumā un Latvijas Republikas Zemessardzes likumā spēkā stāšanos, spēku zaudēs Ministru kabineta 2010. gada 5. oktobra noteikumi Nr.947 "Karavīru un zemessargu militārās disciplīnas reglaments".

V. Tiesību akta projekta atbilstība Latvijas Republikas starptautiskajām saistībām

Projekts šo jomu neskar.

VI. Sabiedrības līdzdalība un komunikācijas aktivitātes

1.	Plānotās sabiedrības līdzdalības un komunikācijas aktivitātes saistībā ar projektu	Lai informētu sabiedrību par noteikumu projektu un dotu iespēju ieinteresētajām personām izteikt viedokli, projekts saskaņā ar Ministru kabineta 2009. gada 25. augusta noteikumiem Nr. 970 "Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības un plānošanas procesā" (turpmāk – MK noteikumi Nr. 970) tika ievietots Aizsardzības ministrijas un Valsts kancelejas tīmekļvietnē.
2.	Sabiedrības līdzdalība projekta izstrādē	<p>Pirms likumprojekta izstrādes Nacionālo bruņoto spēku (NBS) Apvienotais štābs apzināja NBS vienībās dienājo karavīru viedokli tostarp arī Zemessardzē dienājo karavīru un zemessargu viedokli par nepieciešamajām izmaiņām tiesiskajā regulējumā attiecībā uz disciplinārsodu izmeklēšanu un piemērošanu militārajai disciplīnai pakļautajām personām. Izteiktie ieteikumi tika ņemti vērā likumprojekta izstrādes gaitā.</p> <p>Projekts saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 970 2019. gada 6. decembrī tika ievietots Aizsardzības ministrijas _____ un Valsts Kancelejas _____ tīmekļvietnē.</p> <p>Atbilstoši noteikumu Nr. 970 7.4.¹ apakšpunktam sabiedrības pārstāvjiem bija iespēja līdzdarboties, rakstiski sniedzot viedokli par Nacionālo bruņoto spēku, Aizsardzības ministrijas un Valsts kancelejas</p>

		tīmekļvietnē ievietoto noteikumu projektu līdz 2019. gada 17. decembrim.
3.	Sabiedrības līdzdalības rezultāti	<i>Tiks aizpildīts pēc termiņa sabiedrības viedokļa iesniegšanas izbeigšanās.</i>
4.	Cita informācija	Nav.

VII. Tiesību akta projekta izpildes nodrošināšana un tās ietekme uz institūcijām

1.	Projekta izpildē iesaistītās institūcijas	Aizsardzības ministrija un Nacionālie bruņotie spēki (tostarp Zemessardze).
2.	Projekta izpildes ietekme uz pārvaldes funkcijām un institucionālo struktūru. Jaunu institūciju izveide, esošu institūciju likvidācija vai reorganizācija, to ietekme uz institūcijas cilvēkresursiem	Nacionālie bruņotie spēki (ieskaitot Latvijas Republikas Zemessardzi) un Aizsardzības ministrija veiks šīs funkcijas esošo pārvaldes uzdevumu ietvaros.
3.	Cita informācija	Nav.

Ministru prezidenta biedrs,
aizsardzības ministrs

Artis Pabriks

Valsts sekretārs

Jānis Garisons

S.Vistiņa 67335128
sanda.vistina@mod.gov.lv

M.Baltā 67335270
marina.balta@mod.gov.lv